

IZVJEŠĆE O PROVEDENOM SAVJETOVANJU SA ZAINTERESIRANOM JAVNOŠĆU

Naslov dokumenta	Akcijski program Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem: Sustav praćenja i promatranja za stalnu procjenu stanja Jadranskog mora (u daljnjem tekstu: „Sustav praćenja“)	
Stvaratelj dokumenta, tijelo koje provodi savjetovanje	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode	
Svrha dokumenta	<p>Dokument Sustav praćenja odnosi se na morske vode u područjima pod suverenitetom Republike Hrvatske, odnosno u kojima Republika Hrvatska ostvaruje suverena prava i jurisdikciju. Dokumentom se, temeljem usvojenog prvog pripremnog dokumenta Morske strategije („Početne procjene stanja i opterećenja morskog okoliša hrvatskog dijela Jadrana“), te ostalih pripremnih dokumenata „Skup značajki dobrog stanja morskog okoliša DSO i Skup ciljeva u zaštiti okoliša i s njima povezanih pokazatelja“, postojećih i dostupnih podataka, procjena i drugih dokumenata vezanih za istraživanje i praćenje stanja morskog okoliša u Hrvatskoj, a pritom uvažavajući smjernice Europske Unije za izradu istih, definira „Sustav praćenja i promatranja za stalnu procjenu stanja Jadranskog mora“.</p> <p>Pri izradi ovog dokumenta / akcijskog programa vodilo se računa da isti bude usklađen unutar morske podregije i morske regije uvažavajući međunarodne sporazume kojima se uređuje zaštita mora i morskog okoliša.</p> <p>Ovim dokumentom uzeti su u obzir okviri drugih, relevantnih programa praćenja, te je osigurana dosljednost metoda praćenja stanja, prekogranični utjecaji, prekogranične značajke, propisane specifikacije i standardizirane metode praćenja i procjena stanja.</p>	
Koji su predstavnici zainteresirane javnosti bili uključeni u postupak izrade odnosno u rad stručne radne skupine za izradu nacrtu?	<p>U izradi dokumenta „Sustav praćenja“ sudjelovali su članovi Nacionalnog odbora za izradu i provedbu Strategije koji predstavljaju nadležna tijela prema Uredbi o izradi i provedbi dokumenata Strategije upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem (NN 112/14; Prilog VII.; u daljnjem tekstu: Uredba).</p> <p>U cilju ispunjavanja prihvaćenih obveza prema EU te sukladno odredbama Uredbe, Ministarstvo je provelo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Konzultacije s nadležnim tijelima definiranim Uredbom (prilog VII) održane su od 9. lipnja do 30. srpnja 2014. 2. Postupak savjetovanja sa zainteresiranom javnošću (stavljanjem nacrtu dokumenta na web stranice Ministarstva) održano je od 13. lipnja do 11. srpnja 2014. 3. Postupak usvajanja dokumenta kroz izradu Mišljenja članova Nacionalnog odbora na isti (od od 24. - 31. srpnja 2014..) 	
Je li nacrt bio objavljen na internetskim stranicama ili na drugi odgovarajući način?		<i>Internetska stranice Vlade</i>
	Internetske stranice Ministarstva zaštite okoliša i prirode	<i>Internetske stranice tijela nadležnog za izradu nacrtu stranice</i>
		<i>Neke druge internetske stranice</i>

<p>Ako jest, kada je nacrt objavljen, na kojoj internetskoj stranici i koliko je vremena ostavljeno za savjetovanje?</p> <p>Ako nije, zašto?</p>	<p>Nacrt dokumenta „Sustav praćenja“ objavljen je na internetskoj stranici http://www.mzoip.hr/default.aspx?id=19818 a savjetovanje je trajalo od 13. lipnja do 11. srpnja 2014</p>
<p>Koji su predstavnici zainteresirane javnosti dostavili svoja očitovanja?</p>	<p>Izradu nacrt dokumenta pratio je rad Nacionalnog odbora za izradu i provedbu Strategije pa je shodno tome, najveći dio komentara zaprimljen od članova Nacionalnog odbora, predstavnika tijela državne uprave uključenih u provedbu Uredbe</p> <p>U navedenom roku internetskog savjetovanja sa zainteresiranom javnosti na nacrt dokumenta svoje primjedbe dostavila su sljedeća tijela s javnim ovlastima/fizičke osobe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Državni zavod za zaštitu prirode – Hrvatske vode – Agencija za zaštitu okoliša – Institut »Ruđer Bošković« - IMA PRIMJEDBI
<p>ANALIZA DOSTAVLJENIH PRIMJEDBI</p> <p>Primjedbe koje su prihvaćene</p>	<p>Pristigle primjedbe bile su tehničke i sadržajne prirode, a ticale su se djelokruga rada tijela koja su primjedbe dostavila</p> <p>Primjedba 1:</p> <p>Deskriptor 1 : odabir stanišnih tipova kao komponente biološke raznolikosti koje će se pratiti programom. Smatramo da je odabir nepotpun budući da ne pokriva reprezentativno spekter obalnih staništa u odnosu na staništa na morskom dnu i u stupcu vode koja su jedina odabrana. Predlažemo da se svakako navedu u dokumentu i da se naznači kako će se razraditi naknadno, vezano uz uspostavu monitoringa prema Direktivi o staništima.</p> <p>Slijedom navedenog, predlažemo da se dokument uskladi sa sadašnjim stanjem gospodarskih aktivnosti u Jadranu.“</p> <p>Obrazloženje: Staništa odabrana za potrebe MSFDa određena su prema kriterijima da su prevladavajuća i posebna te da je za njih razvijena pogodna metodologija. Jasno je kako bi MSFD mogao uključiti i staništa koja spadaju u posebne tipove staništa koji su na temelju zakona EU (Direktiva o staništima i Direktiva o pticama) ili na temelju međunarodnih konvencija priznata ili utvrđena kao staništa s posebnim biološkim ili znanstvenim značenjem; 2) staništa na posebnim područjima (npr. pod opterećenjem ili pod zaštitom). Međutim, potrebno je uzeti u obzir realnost provedbe njihovog monitoringa te razvijenost pogodne metodologije. MSFD ne pokriva područja prijelaznih voda pa time ne pokriva ni staništa estuariji 1130.</p> <p>Većina posebnih staništa pokriva male prostorne površine i samim time nisu pogodna za utvrđivanje DOSa na razini subregije. Prijedlog usvojen.</p> <p>Primjedba 2.</p> <p>Na stranici 31. se spominje kako aktivni monitoring program postoji za sve četiri odabrane</p>

vrste morskih ptica. Iako se monitoring provodi za sve četiri navedene vrste morskih ptica, još uvijek se ne može govoriti o sustavnom monitoring programu, pa predlažemo brisanje riječi program.

Primjedba 3.

Na stranici 32. se spominje kako je potrebno razviti mrežu obavješćivanja i dojava nalaza (princip građanin znanstvenik), a mreža je već razvijena.

Primjedba 4.

U tekst Uvoda potrebno unijeti tekst o dosadašnjim spoznajama temeljenim na dosadašnjim programima praćenja stanja.

Primjedba 5.

1. Struktura monitoring programa za potrebe izvještavanja Europske komisije prema čl. 11. ODMS temelji se na 11 deskriptora dobrog stanja okoliša (DSO). Struktura monitoring programa sastoji se od tri glavna dijela/razine koje čine: opća pitanja koja se odnose na monitoring program u cijelosti; pitanja vezana uz razinu programa praćenja, a odgovaraju pojedinim deskriptorima (2,3,5,7,8,9,10,11); te pitanja vezana uz podprograme koji se odnose na tehničke i operative aspekte praćenja stanja, utjecaja, pristisaka i mjera. Deskriptori koji se odnose na bioraznolikost (1,4,6) zbog međusobne povezanosti grupiraju se po staništima i vrstama, kako slijedi:

Descriptor	MSFD Monitoring Programme
D1, 4	Biodiversity – birds
D1, 4	Biodiversity – mammals and reptiles
D1, 4	Biodiversity – fish and cephalopods ¹
D1, 4	Biodiversity – water column habitats
D1, 4, 6	Biodiversity – seabed habitats ²
D2	Non-indigenous species
D3	Commercial fish and shellfish
D5	Eutrophication
D7	Hydrographical changes
D8	Contaminants
D9	Contaminants in seafood
D10	Litter
D11	Energy, including underwater noise

Izvor: European Commission. 2014. Reporting on monitoring programmes for MSFD Article 11. DG Environment, Brussels. pp49.

Temeljem prethodno navedenog predlažemo da se, koliko je to moguće, struktura monitoring programa prilagodi strukturi kako zahtjeva Europska komisija.

Primjedba 6.

Glavni cilj monitoring programa je osigurati podatke koji će omogućiti praćenje i ocjenu postizanja i/ili održavanja definiranog DSO, kao i procjenu napretka provođenja definiranih skupova ciljeva i s njima povezanih pokazatelja (zahtjevi iz članaka 8., 9. i 10. ODMS). Osim toga, kroz rezultate monitoring programa u budućnosti bi se trebala moći pratiti provedba Programa mjera (prema čl. 13. ODMS). Navedeno je važno iz razloga revidiranja morskih strategija u 6-godišnjim ciklusima radi ocjene stanja i učinkovitosti provedbe mjera u postizanju i/ili očuvanju definiranog DSO, kako to zahtijeva ODMS.

U cilju ispunjenja ovih zahtjeva predlažemo da se po mogućnosti povežu predloženi Sustav praćenja i promatranja za stalnu procjenu stanja Jadranskog mora (monitoring program) i odgovarajući deskriptori na način da se za svaki program (deskriptor) navedu za njega relevantni DSO, definirani Skupovi ciljeva i s njima povezani pokazatelji te aktivnosti iz dokumenta Početna procjena stanja okoliša morskih voda. Naime, Skupovi ciljeva u zaštiti okoliša i s njima povezani pokazatelji bi trebali biti definirani na način da su specificirani i mjerljivi (kvantificirani), a provedbom monitoring programa bi se trebali prikupiti podaci iz kojih je moguće izračunati predložene pokazatelje radi dobivanja informacija o stanju, odnosno praćenja napretka u ostvarenju definiranih ciljeva i postizanja i/ili održavanja DSO.

Primjedba 7.

Predlažemo da se direktive i međunarodni sporazmi navode punim nazivom u popisu u prilogu ili u prvom spominjanju u tekstu. Kod navođenja međunarodnih sporazuma predlažemo navođenje predmetnih protokola.

Kod navođenja mjernih postaja po programu/deskriptoru predlažemo da se izgled i sadržaj tablica ujednači i da se kod svih deskriptora uz karte stave i tablice s barem nazivima (šifre), lokacijama i koordinatama mjernih postaja te dubinama uzorkovanja. Gdje nije moguće dati te podatke, predlažemo da se minimalno navedu područja/ nazivi lokacija.

Primjedba 8.

U okviru ispunjenja obaveze iz čl. 11. ODMS traže se podaci i informacije o roku i načinu ispunjenja zahtjeva iz čl. 19.st.3. Radi se o dodatnom zahtjevu ODMS prema kojem države članice u roku od 6 mjeseci od donošenja/objave Monitoring programa, ali i dokumenta Početna procjena stanja okoliša morskih voda, Europskoj komisiji i Europskoj agenciji za okoliš trebaju omogućiti pristup i staviti na raspolaganje podaci i informacije iz navedena dva dokumenta, što je u skladu i s čl. 25.st.3. Uredbe NN 136/11.

Za ispunjenje ovog zahtjeva bit će nužno usuglašavanje s Ministarstvom zaštite okoliša i prirode.

Budući da zahtjevom iz čl. 11. ODMS Europska komisija ponovno traži da izvješća i podaci budu povezani s definiranim prostornim područjima unutar morske podregije (poveznica sa člankom 4. ODMS), ovom prilikom bismo još jednom naglasili potrebu i važnost pravovremenog dobivanja službeno potvrđenih i usuglašenih podataka (granice, obalne linije) od nadležnih tijela za izvještavanje Europske komisije o prostornim podacima u dijelu koji se odnosi na okolišne direktive. Ukoliko ne bude moguće postići dogovor, realna opcija je da traženi zahtjev Europske komisije Agencija neće moći ispuniti do roka (15. listopada 2014.) ili će se, uz suglasnosti ministarstva, prostorni podaci morati poslati na podlogama koje nisu službeno usuglašene. Neispunjenje ovog zahtjeva, obzirom na već prekoračene rokove iz zahtjeva prethodnih članaka, kao i naknadne upite iz Europske komisije, gotovo će sigurno imati određene posljedice za državu.

Primjedba 9.

Pregled po kvalitativnim deskriptorima ODMS:

-predlažemo da se u dijelu koji se odnose na metodologiju laboratorijske obrade uzoraka i/ili obrade podataka ukratko opiše metodologija ili da odgovarajući link, ako postoji (npr. 2.2.8.5, 2.2.8.6., 2.2.8.7., 2.4.2.4, 2.4.3.4., 2.4.4.3.,2.4.4.4., 2.5.5.)

-na str. 37 (deskriptor 1) točka 2.2.7.1. za koraligen predlažemo da se da link na popis lokaliteta

-na str. 91 (deskriptor 8) u tablici 2.9.2. predlažemo provjeriti upis koordinata za Pašmanski kanal

- za predloženi monitoring program deskriptora 10 Morski otpad nedostaje zakonska osnova što dovodi u pitanje nadležnost i provođenje monitoringa, stoga predlažemo da to bude poveznica na definirane DSO i skupove ciljeva u zaštiti morskog okoliša (vidjeti pod točkom 2 gore).

Također predlažemo da se detaljnije definiraju učestalost (detaljnije opisati „sezonski“) i područja praćenja („po izboru“ bi trebalo zamjeniti konkretnim područjima ako postoje informacije koja su to). Predlažemo u obzir uzeti i postojeća odlagališta otpada na obali koja mogu biti potencijalni izvor onečišćenja.

Obrazloženje za djelomično usvajanje:

Najveći dio primjedbi usvojen i čitav dokument preoblikovan sukladno prijedlozima (u dokument uvrštene tablice za svaki deskriptor, tablice ujednačene, za sve postaje date točne koordinate, u prilogu sve direktive i međunarodni dokumenti navedeni punim imenom (u prilogu), učestalost uzorkovanja sređena, te priložen link na web stranicu za

metodologiju).

Iz primjedbi nije usvojen prijedlog za objedinjavanje sustava praćenja za Deskriptore 1, 4 i 6, budući da bi to znatno kompliciralo operativni dio provedbe monitoringa. Naime, iako su ovi deskriptori tematski usko povezani, u izvedbenom dijelu na terenu skoro svaki od njih iziskuje drugačiji način praćenja, različitu učestalost uzorkovanja, drugačiju metodologiju obrade uzoraka i sl. Pored toga, Deskriptor 1 je već iznimno kompleksan i opsežan, tako da bi objedinjavanjem dodatno bio opterećen s Deskriptorom 6. i Deskriptorom 4., koji se opet dijelom vežu i na Deskriptor 3. i na deskriptor 2., pa čak i na deskriptor 5.

Prijedlog za objedinjavanjem se može prihvatiti prilikom izvješćivanja, jer su u tom smislu i organizirane izvještajne tablice, ali u ovom dijelu u kojem je potrebno dati detaljne upute za provedbu monitoringa, to bi izvođačima monitoringa značajno otežalo snalaženje u samom dokumentu.

Primjedba 10

Prijedlogu dokumenta potrebno je dodati „Sadržaj“

Primjedba 11.

Kod Deskriptora 8 (onečišćenje) treba bolje objasniti Tablicu s lokacijama uzorkovanja.

Naime, neke lokacije su iz jednog programa, neke iz drugog, nisu poredane zemljopisno pa nije jasno zašto su odabrane. Na kraju se komentira da su dodane neke referentne lokacije. Trebalo bi sustavno objasniti zašto su upravo te lokacije odabrane (pogotovo one dodatne OT lokacije) i možda navesti koji se stupanj onečišćenja očekuje na tim lokacijama (da se vidi što u tom smislu pokrivaju). Nije jasno niti zašto se efekti onečišćenja rade na 4 postaje manje. Postaje su ipak ključne za rezultat monitoringa!

U tekstu uz tablicu 2.9.2. Prijedlog postaja istraživanja koncentracija i bioloških učinaka onečišćujućih tvari, opisano je da su "uz postaje iz ovog projekta (F1 - F10) nadopunili s četiri postaje (OT2, OT13, OT23 i OT24) iz UNEP/MEDPOL monitoringa provedenog do 2011. godine te s tri nove postaje (F11, F12 i F13) koje predstavljaju okoliš koji nije pod antropogenim utjecajem."

Osim za postaje F11 – Murter, F12 – Krk, F13 – Palagruža, za koje se kaže da predstavljaju okoliš koji nije pod antropogenim utjecajem, za ostale nije navedeno pod kakvim (i vrsta i intenzitet opterećenja) antropogenim opterećenjem su te postaje. Prema kojim kriterijima su odabrane upravo te postaje?

Sama definicija eutrofikacije nije potpuna. Eutrofikacija je između ostalog i "Eutrophication-an increase in the rate of supply of organic matter to an ecosysteme ". Odnosno povećanje biomase redovito dovodi do povećanja organske tvari čijom razgradnjom dolazi do potrošnje kisika te pojave hipoksičnih i anoksičnih uvjeta. Izgleda da se iz čitave priče želi izbaciti monitoring organske tvari!

Primjedba 12

U tablici 2.6.1. Kriteriji i pokazatelji za 5. deskriptor: Eutrofikacija (Odluka Komisije,2010/477/EU)stoji pod 5.3. Neizravni učinci obogaćivanja okoliša hranjivim tvarima da je: 5.3.2. Otopljeni kisik, odnosno promjene nastale zbog povećanog raspadanja organske tvari i veličine zahvaćenog područja.

Primjedba 13.

Također u poglavlju 2.6.4. Odabir mjernih parametara, kod dodatnih fizičko - kemijskih parametara koji će se mjeriti stoji otopljeni i partikularni ugljik ali kasnije u opisu metoda nema ništa o DOC i POCu.

U EPA i EU dokumentima TOC se u eutrofikaciji redovito spominje kao sekundarni

	<p>parametar uz nutrijente. U MSFD također, ovisno o kojoj se konvenciji radi! (Descriptor 5. Eutrophication: Table 11. Availability of monitoring parameters for the indicators (COM DEC 2010/477/EU) of eutrophication;</p> <p>Primjedba 14.</p> <p>Napominjemo da s obzirom da mi imamo dugogodišnje podatke o DOCu u Jadranu- 30 godina ne vidimo razloga da se od odustane od monitoring DOCa. Isto vrijedi za TOC.</p> <p>Obrazloženje:</p> <p>Procjena intenziteta pritiska i alternativni nazivi postaja prikazani su u dodatnim tablicama, a postaje su svrstane prema geografskom slijedu.</p> <p>Što se tiče pitanja o kriterijima prema kojima su ove postaje odabrane oni su bili sljedeći:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nastavak trend monitoringa na odabranim postajama; - zastupljenost lokaliteta pod različitim antropogenim pritiscima i intenzitetu pritiska. - od predloženih 16 postaja biološki efekti onečišćenje ne ispituju se na 2 postaje i to na postaji u Bračkom kanalu i na Palagruži. U Bračkom kanalu monitoring obuhvaća samo stanje sedimenta blizu ispusta (difuzora) otpadnih voda (Sustav Eko Kaštelanski zaljev), dok se negativni biološki učinci na Palagruži ne očekuju. <p>Primjedba da bi koncentracije prioritarnih tvari u morskoj vodi na postajama Palagruža i Vis također trebalo pratiti je sasvim logična, međutim naše je mišljenje da to nije potrebno. Naime, već dosadašnja mjerenja prioritarnih tvari u priobalnim područjima pod antropogenim pritiscima upućuju na dobro kemijsko stanje u najvećem dijelu priobalja, tako da se istovjetno stanje može očekivati i na ostalim područjima, posebice u područjima vrlo slabog antropogenog pritiska.</p> <p>Definicija eutrofikacije je ona prihvaćena od strane 5. Radne skupine i mišljenja smo da je ne treba mijenjati. Organska tvar je važan parametar za razumijevanje promjena u ekosustavu i njene komponente DOC i POC u vodenom stupcu će se pratiti na dva glavna profila u Jadranu (Gargano – Split i Rijeka Po – Rovinj). Inače njihovo praćenje sugerira se samo u Baltiku gdje su vrijednosti jako visoke. (Technical guidance on monitoring for the Marine Strategy Framework Directive; JRC; Report EUR 26499 EN, 2014). TOC bi trebao biti DOC+POC. Važno je mjerenje TOC u sedimentima i ono će provoditi uz parametre za 6. deskriptor tj. Integritet morskoga dna.</p>
<p>Primjedbe koje nisu prihvaćene i obrazloženje razloga za neprihvatanje</p>	<p>Nema</p>
<p>Troškovi provedenog savjetovanja</p>	<p>Bez troškova.</p>